
Achintya Stava

अचिन्त्यस्तवः

Document Information

Text title : Achintya Stava

File name : achintyastavaH.itx

Category : misc, buddha, stava

Location : doc_z_misc_general

Transliterated by : DSBC staff

Proofread by : Miroj Shakya

Acknowledge-Permission: Prof. Miroj Shakya, Text Nagarjuna Institute of Exact Methods,

Digital Sanskrit Buddhist Canon Project, University of the West <https://www.dsbcproject.org/>

Latest update : March 8, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 8, 2025

sanskritdocuments.org

અચિન્ત્યસ્તવઃ

ૐ નમો ભગવતે બુદ્ધાય ।
પ્રતીત્યજાનાં ભાવાનાં નૈઃસ્વભાવ્યં જગાદ યઃ ।
તં નમામિ સદા બુદ્ધમચિન્ત્યમનિદર્શનમ્ ॥ ૧ ॥

યથા ત્વયા મહાયાને ધર્મનૈરાત્યં મહાત્મના ।
વિદિતં સન્દેશિતં તદ્ બુદ્ધિમદ્ભયઃ કરુણાવશાત્ ॥ ૨ ॥

પ્રત્યયેભ્યઃ સમુત્પન્નમનુત્પન્ન ત્વયોદિતમ્ ।
સ્વભાવેન ચ તજ્જાતમિતિ શૂન્યં પ્રકાશિતમ્ ॥ ૩ ॥

યદ્વત્પ્રતીત્યજાચ્છબ્દાત્ પ્રતિશબ્દસમુદ્ભવઃ ।
માયામારીચિવચ્ચાપિ તથા ભવસમુદ્ભવઃ ॥ ૪ ॥

માયામરીચિગન્ધર્વનગરપ્રતિબિમ્બકાઃ ।
યદ્યજાતાઃ સહ સ્વપ્રૈર્ન સ્થાત્તદર્શનાદિકમ્ ॥ ૫ ॥

હેતુપ્રત્યયસમ્ભૂતા યથા તે કૃતકાઃ સ્મૃતાઃ ।
તદ્વત્પ્રત્યયજં વિશ્વં ત્વયોક્તં નાથ સાંવૃતમ્ ॥ ૬ ॥

અતસ્તત્કર્તૃકં સર્વં યત્કિચ્છિદ્ધાલલાપનમ્ ।
રક્તમુષ્ટિપ્રતીકાશમયથાર્થ પ્રકાશિતમ્ ॥ ૭ ॥

કૃતકં વસ્તુ નો જાતં તદા કિં વાર્તમાનિકમ્ ।
કસ્ય નાશાદતીતં સ્યાદુત્પિત્સુઃ કિમપેક્ષસો ॥ ૮ ॥

સ્વસ્માન્ન જાયતે ભાવઃ પરસ્માન્નોભયાદપિ ।
ન સન્નાસન્ન સદસત્ કુતઃ કસ્યોદ્ભવસ્તદા ॥ ૯ ॥

અજાતે ન સ્વભાવોઽસ્તિ કુતઃ સ્વસ્માન્સમુદ્ભવઃ ।
સ્વભાવાભાવસિદ્ધ પરસ્માદપ્યસમ્ભવઃ ॥ ૧૦ ॥

સ્વત્વે સતિ પરત્વં સ્થાત્ પરત્વે સ્વત્વમિષ્યતે ।

आपेक्षिकी तयोः सिद्धिः पारावारमिवोद्विता ॥ ११ ॥

यदा नापेक्ष्यते किञ्चित् कुतः किञ्चित्तदा भवेत् ।

यदा नापेक्ष्यते दीर्घं कुतो ह्रस्वादिकं तदा ॥ १२ ॥

अस्तित्वे सति नास्तित्वं दीर्घं ह्रस्वं यथा सति ।

नास्तित्वे सति नास्तित्वं यत्तस्मादुभयं न सत् ॥ १३ ॥

य एकेत्वादिति तथाऽनेकमतीतानागतादि ।

सङ्कलेशं व्यवधानं य सम्यक् मिथ्या स्वतः कुतः ॥ १४ ॥

स्वत एव हि यो नास्ति भावः सर्वोऽस्ति कस्तदा ।

परं धृत्युच्यते योऽयं न विना स्वस्वभावतः ॥ १५ ॥

न स्वभावोऽस्ति भावानां परभावो तदाऽस्ति न । तत्र

भावाग्रहप्रवेशः परतन्त्रोऽस्ति कस्तदा ॥ १६ ॥

आद्यावेव शमं याताः स्वभावेन य निर्वृताः ।

अनुत्पन्नाश्च तत्त्वेन तस्माद् धर्मास्त्वयोद्विताः ॥ १७ ॥

निःस्वभावास्त्वया धीमन् उपाधाः सम्प्रकाशिताः ।

हेननुबुद्धमायाभ्रमरीचिकदलीसमाः ॥ १८ ॥

छन्दिरूपलब्धं यत् तत्तत्त्वेन भवेद् यदिति ।

जातास्तत्त्वविदो बालास्तत्त्वज्ञानेन किं तदा ॥ १९ ॥

जातत्वमप्रमाणात्वमथास्य कृततामपि ।

विपरीतमविज्ञानमिन्द्रियाणां त्वमूयिवान् ॥ २० ॥

अज्ञानेनावृतो येन यथावन्न प्रदृश्यते ।

लोकस्तेन यथाभूतमिति मत्वा स्वयोद्वितम् ॥ २१ ॥

अस्तीति शाश्वती दृष्टिः स्तीत्युच्छेददर्शनम् ।

तेनान्तर्द्वयनिर्मुक्तो धर्मोऽयं देशितस्त्वया ॥ २२ ॥

यतुष्कोटिविनिर्मुक्तास्तेन धर्मास्त्वयोद्विताः ।

विज्ञानस्य प्रविज्ञेया जाता विमुक्तगोचरा ॥ २३ ॥

स्वप्ने तु जनकोद्भूतं द्वियन्द्रादीक्षणां यथा ।

भूतं तद्वस्तु नोद्भूतं तथा दृष्टं जगत् त्वया ॥ २४ ॥

ઉત્પન્નશ્ચ સ્થિતો નષ્ટઃ સ્વપ્ને યદ્વત્ સતસ્તથા ।

ન ચોત્પન્નઃ સ્થિતો નષ્ટ ઉક્તો લોકાર્થતસ્ત્વયા ॥ ૨૫ ॥

કો નાશઃ સમ્ભવો દૃષ્ટો યથા સ્વપ્ને તથેતરઃ ।

સમ્ભવઃ સર્વભાવાનાં વિભવોડપિ તથા મતઃ ॥ ૨૬ ॥

રાગાદિકં તથા દુઃખં દુઃખસંકલેશસંસૃતિઃ ।

સમ્ભારપૂર્ણાત્મોક્તિઃ સ્વપ્રવદ્ ભાષિતં ત્વયા ॥ ૨૭ ॥

જાતં તથૈવ નો જાતમાગતં ગતમિત્યપિ ।

મુક્તો બદ્ધસ્તથા જ્ઞાનો દ્વયમિચ્છેન્ન તત્ત્વવિત્ ॥ ૨૮ ॥

ઉત્પત્તિર્યસ્ય નૈવાસ્તિ તસ્માત્ કા નિર્વૃત્તિર્ભવેત્ ।

માયાગજપ્રકાશત્વાદાદિશાન્તસ્ત્વમર્થતઃ ॥ ૨૯ ॥

ઉત્પન્નોડપિ ન વોત્પન્નો યદ્વન્માયાગજો મતઃ ।

ઉત્પન્નં ચ તથા વિશ્વં ન વોત્પન્નં ચ તત્ત્વતઃ ॥ ૩૦ ॥

અમેયૈશ્ચ પ્રમેયાણાં પ્રત્યેકં નિર્વૃત્તિઃ કૃતા ।

લોકનાથૈહિ સત્ત્વાનાં ત કશ્ચિન્મોચિતશ્ચ તૈઃ ॥ ૩૧ ॥

તે ચ સત્ત્વાશ્ચ નો જાતા યેનૈવ તેન તે સ્ફુટમ્ ।

ન કૈશ્ચિન્મોચિતઃ કશ્ચિદિતિ પ્રોક્તં મહામુને ॥ ૩૨ ॥

માયાકારકૃતં યદ્વત્ વસ્તુ શૂન્યં તથેતરત્ ।

વસ્તુશૂન્યં જગત્સર્વા સ્વયોક્તં કારકસ્તથા ॥ ૩૩ ॥

કારકોડપિ કૃતોડન્યેન કૃતોડન્યેન કર્તૃત્વમ્ । નાતિવર્તતે ।

અથવા તાઙ્કિયાકર્તા કારકસ્ય પ્રસજ્યતે ॥ ૩૪ ॥

નામમાત્ર જગત્સર્વમિત્યુચ્ચૈર્ભાષિતં ત્વયા ।

અભિધાનાત્ પૃથગ્ભૂતમભિધેયં ન વિદ્યતે ॥ ૩૫ ॥

કલ્પનામાત્રમિત્યસ્માત્ સર્વધર્માઃ પ્રકાશિતાઃ ।

કલ્પનાપ્યસતી પ્રોક્તા યથા શૂન્ય વિકલ્પતે ॥ ૩૬ ॥

ભાવાડભાવદ્વયાતીતમનાતીતશ્ચ કુન્નચિત્ ।

ન ચા નં ન ચ જ્ઞેયં ન ચાસ્તિજ્ઞા નૈવ નાસ્તિવત્ ॥ ૩૭ ॥

યન્ન ચૈકં ન ચાનેકં નોભયં ન ચ નોભયમ્ ।

અનાલયમથાવ્યક્તમચિન્ત્યમનિર્દર્શનમ્ ॥ ૩૮ ॥

यन्नोदति न य व्येति नोच्छेदि न य शाश्वतम् ।
 याकाशप्रतीकाशं नाक्षरज्ञानगोचरम् ॥ ३९ ॥
 यः प्रतीत्यसमुत्पादः शून्यता सैव ते मता ।
 तथाविधश्च सद्गुणस्तत्समश्च तथागतः ॥ ४० ॥
 तत्तत्त्वं परमार्थोऽपि तथता द्रव्यमिष्यते ।
 भूतं तदविसंवादि तद्गोधाद् भुङ्क्षु उच्यते ॥ ४१ ॥
 भुङ्क्षुनां सत्त्वधातोश्च तेनाभिन्नस्त्वमर्थतः ।
 आत्मनश्च परेषां य समता तेन ते मता ॥ ४२ ॥
 भावेभ्यः शून्यता नान्या न य भावोऽस्ति तां विना ।
 तस्मात्प्रतीत्यजा भावास्त्वया शून्याः प्रकाशिताः ॥ ४३ ॥
 हेतुप्रत्ययसम्भूता परतन्त्रा संवृतिः ।
 परतन्त्रमिति प्रोक्तं परमार्थस्त्वकुत्रिमः ॥ ४४ ॥
 स्वभावः प्रकृतिस्तत्त्वं द्रव्यं वस्तु सदित्यपि ।
 नास्ति वैकल्पिको भावः परतन्त्रस्तु विद्यते ॥ ४५ ॥
 अस्तीति कल्पिते भावः समारोपस्त्वयोदितः ।
 नास्तीति कृतकोच्छेदादुच्छेदश्च प्रकाशितः ॥ ४६ ॥
 तत्त्वज्ञाने न योच्छेदो न य शाश्वतता मता ।
 वस्तुशून्यं जगत्सर्वं मरीचिप्रतिमं मतम् ॥ ४७ ॥
 भृगतृषणाजलं यद्गोच्छेदि न य शाश्वतम् ।
 तद्गत्सर्वं जगत्प्रोक्तं नोच्छेदि न य शाश्वतम् ॥ ४८ ॥
 द्रव्यमुत्पद्यते यस्य तस्योत्पादादिकं भवेत् ।
 अन्तवानान्तवाश्चापि लोकस्तस्य प्रसज्यते ॥ ४९ ॥
 ज्ञाने सति यथा ज्ञेयं ज्ञेये ज्ञानं तथा सति ।
 यद्योभयमनुत्पन्नमिति बुद्धे तदास्ति किम् ॥ ५० ॥
 एति मायादि दृष्टान्तः स्फुटमुक्त्वा भिषग्वरः ।
 देशयामास सद्गुणं सर्वदृष्टिचिदित्सितम् ॥ ५१ ॥
 अतस्तत्परम तत्त्वं निःस्वभावत्वदेशना ।

ભાવગ્રહગૃહીતાનાં ચિકિત્સેયમનુત્તરા ॥ ૫૨ ॥

ધર્મયાજ્ઞિક! તેનૈવ ધર્મયજ્ઞ નિરન્તરમ્ ।

અભીષ્ટમીજે ત્રૈલોક્યે નિષ્કષાયે નિરન્તરમ્ ॥ ૫૩ ॥

વસ્તુગ્રાહભયોચ્છેદી કુતીર્થમૃગભીકરઃ ।

નૈરાત્મ્યસિંહનાદોડયમદ્ભુતો નદિતસ્ત્વયા ॥ ૫૪ ॥

શૂન્યતાધર્મગમ્ભીરા ધર્મભેરી પરાહતા ।

નૈ સ્વભાવ્યમહાનાદો ધર્મશઙ્ખઃ પ્રપૂરિતઃ ॥ ૫૫ ॥

ધર્મયૌતકમાખ્યાતં બુદ્ધાનાં શાસનામૃતમ્ ।

નીતાર્થમિતિ ચોદ્ધિઃ ધર્માણાં શૂન્યતૈવ હિ ॥ ૫૬ ॥

ઉત્પાદનિરોધાદિસર્વજ્ઞત્વાદિદેશના ।

નેયાર્થા સા મતા નાથ ભાષિતા સંવૃતિશ્ચ સા ॥ ૫૭ ॥

પ્રજ્ઞાપારમિતામ્ભોધેર્યોડત્યન્તં પારમાગતઃ ।

પુણ્યગુણરત્નાઢ્યસ્ત્વદ્ગુણાર્ણવપારગઃ ॥ ૫૮ ॥

ઇતિ સ્તુત્વા જગન્નાથમચિન્ત્યમનિદર્શનમ્ ।

યદવાસં મયા પુણ્યં તેનાસ્તુ ત્વત્સમ જગત્ ॥ ૫૯ ॥

ઇતિ અચિન્ત્યસ્તવઃ સપૂર્ણઃ ।

Achintya Stava

pdf was typeset on March 8, 2025

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

